

EFIKASNO PREDUZETNIŠTVO I PROCESI TRANSFORMACIJE PREDUZEĆA U AGROKOMPLEKSU

EFFECTIVE ENTERPRENEURSHIP AND PROCESS OF COMPANY TRANSFORMATION IN AGROCOMPLEX

MARIN GUŽALIĆ
EKONOMSKI FAKULTET SUBOTICA

Sadržaj -Procesi transformacije preduzeća su neprekidan proces usaglašavanja nadirućih elemenata tehnološkog progressa u strukture, funkcije i procese preduzeća. Polazna osnova u procesima transformacije se odnosi na prevodjenje organizovanosti pravnih subjekata iz sistema udruženog rada u sistem organizovanja društva lica i društva kapitala - kao nužan uslov. Dovoljan uslov je obezbediti takvu strategiju transformacije, da preduzeće postane otvoren organizacioni sistem efikasnog poslovanja, razvoja i integracionih procesa u tržišnom ambijentu. Strateškim ciljevima transformacije preduzeća u agrokompleksu treba afirmisati takve ciljeve čijom će se realizacijom nivo organizovanosti i uspešnosti preduzeća približiti zahtevima uvodjenja standarda kvaliteta ISO 14000.

Abstract -Processes of company transformation are continual processes of coordinating forthcoming technological progress elements into the structures, functions and processes of the company. Basic stage in the processes of company transformation is related to transforming organisation of legal subjects from the system of associated labour into the system of organising the societies of persons and the societies of capital - as ultimate condition. Sufficient condition is to provide such transformation strategy by whome the company will become open organising system of effective business, development and integration processes in the market conditions. Strategic goals of companies' transformation in agrocomplex should establish goals which by realisation will bring up the level of organisation and success of the company to those required by quality standards ISO 14000.

Promene su danas konstanta.

**Ono što se ne potvrdi u praksi,
traži promene.**

**Ono što se potvrdi u praksi,
traži usavršavanje.**

UVOD

Pod preduzetništvom podrazumevamo aktivnost ljudskog faktora kojom se obezbedjuje veća stopa profita u poslovanju preduzeća. U užem smislu, to su aktivnosti

poslovnih funkcija na tržištu i okruženju. U širem smislu, to su aktivnosti svih funkcija, organizacionih delova i organizacije preduzeća, kojima se realni procesi dovode u zonu projektovanog, programiranog, kao i sa dinamičkim aktivnostima organizacije u okruženju u procesu realizacije strateških ciljeva.

Agrokompleks predstavlja sistem poljoprivrednih, industrijskih i prometnih delatnosti u okviru kojih se dostignućima naučnih delatnosti, međusobna uslovljenost i povezanost inputa i outputa oplemenjuje u različite robe kojima se zadovoljavaju potrebe potrošača. On se posmatra preko proizvodnih jedinica: preduzeće i individualni poljoprivrednik.

Obezbediti relativno podjednak status subjektima u procesima razvoja, znači obezbediti takav tržišni ambijent u okviru koga se komunikacijom sa okruženjem (međunarodnim) i aktivnostima na domaćem tržištu može potvrditi sopstvena produktivnost, poslovnost, efikasnost.

Proces organizovanja je neprekidan proces uskladjivanja struktura, funkcija i procesa, sa primenjenim dostignućima tehnološkog progressa. Strategijom se definišu ciljevi, a menadžmentom se preduzimaju aktivnosti da se organizacioni ciljevi realizuju efikasno.

Polazna osnova za procese transformacije u ovom momentu je okrenuta zakonskoj regulativi udovoljavanja nužnih uslova: prevodjenje organizovanosti pravnih subjekata iz sistema udruženog rada u sistem organizovanja društva lica i društva kapitala. Dovoljan uslov je obezbediti takvu strategiju transformacije preduzeća, da preduzeće postane otvoren organizacioni sistem efikasnog poslovanja, razvoja i integracionih procesa u tržišnom ambijentu. Tada se strateški ciljevi transformacije mogu definisati:

Sa nivoa društvenog sistema obezbediti "vladavinu zakona" (obavezna primena zakonskih rešenja za sve pravne subjekte) - nužan uslov.

Sa nivoa velikog ekonomskog sistema obezbediti princip "vladavine poverilaca" - nužan uslov.

Sa nivoa preduzeća obezbediti saglasnost motiva i interesa kapitala, rada i znanja - dovoljan uslov.

Prema Zakonu o preduzećima (Službeni list SRJ 29/96 član 1) "(1) Preduzeće je pravno lice koje obavlja delatnost radi sticanja dobiti."

(4) Individualni poljoprivrenik nije preduzetnik u smislu ovog zakona.

(5) Delatnošću, u smislu ovog zakona, smatraju se proizvodnja i promet robe i vršenje usluga na tržištu."

Osim udovoljavanju zahteva iz ovog Zakona neophodno je savladati proces transformacije imovine, stvaranje struktura tržišnog ambijenta, definisati strategiju razvoja društva, obezbediti proces uključivanja komunikacije društvenog ambijenta i međunarodnog okruženja kao sistem "ravnopravnih" uslova u takvom komuniciranju.

1. OSNOVNE KARAKTERISTIKE PROCESA RAZVOJA U AGROKOMPLEKSU

Pravilno definisati strategijske ciljeve transformacije preduzeća zahteva objektivno sagledavanje procesa razvoja društvenog sistema, karakteristike međunarodnog okruženja, karakteristike važeće ekonomske politike, karakteristike razvoja preduzeća, konkurencije.

Globalna ocena stanja u agrokompleksu je:

Reproduktivna sposobnost organizacija iz agrokompleksa je slaba, sa tendencijom pogoršanja.

Institucionalne osnove za formiranje preduzeća su donete. Rad preduzeća se obavlja po zakonima i strukturama formiranim u sistemu udruženog rada.

Zadugarstvo, kao određeni oblik organizovanja i rada sa privatnim sektorom u poljoprivredi je dao određene rezultate u transferu tehnologije, ali kao sistem se nije potvrdio u praksi.

U radu preduzeća, afirmisana je "strategija preživljavanja".

Gradjanski rat i secesije na prostorima bivše SFRJ su uticale na broj izbeglica i povećanu socijalnu komponentu u društvenim aktivnostima, čiju je "težinu", "fizički" obezbedjivao agrokompleks.

Ekonomska blokada i sankcije su pokidale tanane veze privrednih subjekata sa svetom.

Postojeći privredni kapaciteti su dimenzionisani za drugi ekonomski prostor i u drugom tržišnom ambijentu.

Agrarna politika društva se često menjala, a mere su se često donosile sa zakašnjenjem.

Inflacija iz 1993. godine je doprinela slomu agrarne infrastrukture.

Procesi transformacije preduzeća imaju odlike kampanje i masovne improvizacije.

Ako globalne ocene stanja u agrokompleksu pokušamo sagledati sa stanovišta globalnih aktivnosti i procesa privrednog razvoja, tada ćemo privredni razvoj sagledati sa stanovišta kvaliteta kao stanje opšte ravnoteže, stabilnosti i optimalnosti.

Opšta ravnoteža velikog ekonomskog sistema je vezana za sposobnost da privreda napušta stanje opšte ravnoteže i da se ponovo vraća u stanje opšte ravnoteže.

Stabilnost velikog ekonomskog sistema je vezana za razvoj privrede, u okviru koga postoji sposobnost privrede da stabilizatori nadvladaju kumulatore.

Optimalan veliki ekonomski sistem obezbedjuje kretanje i razvoj privrede principom visokog stepena racionalnosti.

Glavne karakteristike globalnih aktivnosti u procesima razvoja različitog kvaliteta, pogledajmo u Tabeli broj 1.

Tabela br.1 Globalne aktivnosti i karakteristike stanja ekonomskog sistema

Ekonomski sist. Aktivnosti	Opšta ravnoteža	Stabilnost	Optimalnost
1. Proizv. jedin.	*prosta reprodukcija	*proširena reprodukcija	*upravljanje razvojem
2. Razv. ciljevi a) ekonomski b) tehnički	*bez bitnih promena u strukturi i funkcionisanju *rekonstrukcija (zamena)	*promene u strukturi i funkcionisanju *ubrzanje tehničkog progressa i usavršavanje upravljanja	*prelazak u novi (viši) ekonomski sistem *novi oblici proizvodnje, nove metode upravljanja, otkrića u prirod. i društvenim naukama
3. Nosioci razvoj	*postojeći resursi	*kapital	*znanje i informacije
4. Makroaspekt razvoja	*Gransko-regionalni prist. -proizvodna struktura ("vukuće i vućene" grane) -struktura realnog kapitala (Tehnički moderna : Tehnički zastarela sred.) -struktura stanovništva -prirodni uslovi -najšire -razvijenost infrastrukture	*Opšta stopa privrednog rasta -stopa akumulacije (domaća i priliv iz inostranstva) -porast tehničkog nivoa proizvod. (kapitalni koeficijent) -stopa stvarne zamene osn. sred. -očekivani porast uvoza, izvoza -stopa tražnje radne snage -vreme gradnje i akvizicije	*Sistemski pristup -utvrđivanje povratnih sprege privrede i okruženja -određivanje stepena zavisnosti razvoja od neekonomskih faktora -izbor prioriteta društvene potrebe, društveni ciljevi, faktori razvoja, povratne sprege, naučno-istraživački rad, metode upravljanja